

Hjem > Landdistriktsmidler > 2013 > Optimering af mark- og kulturteknik > Skal jeg vælge korn eller frø?

Skal jeg vælge korn eller frø?

Afgrødevalget afhænger blandt andet af langsigtede prisforventninger. I artiklen ses estimerede dækningsbidrag efter arbejds- og maskinomkostninger for en række afgrøder.

Priserne på såvel korn som frø har de senere år været på en rutsjebanetur. De producerede mængder et år påvirker efterfølgende priserne, og priserne smitter af på den producerede mængde de efterfølgende år. Er priserne relativt lave på en afgrøde, vælges en anden med forventede højere dækningsbidrag. Markederne for de enkelte afgrøder er blevet mere gennemsigtige i informationssamfundet, og det er muligt for den enkelte landmand at rette sine beslutninger ind i forhold til den forøgede viden om priserne.

Flere landmænd end tidligere prioriterer i højere grad afgrødevalg efter prisinformationer og mindre efter traditioner, og udsvingene i mængder og priser fra år til år bliver mere ekstreme.

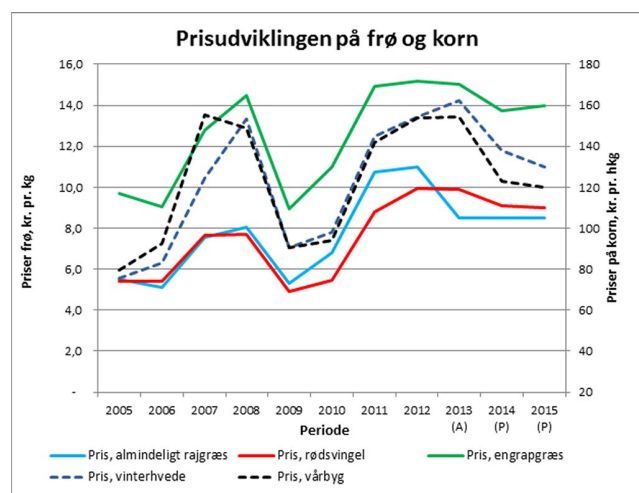
Det er selvfølgelig fristende at gå efter en "jackpot" ved at øge arealet med en afgrøde, der har haft - og forventes at have - høje afregningspriser også det næste år. Men, hvis alle gør det samme, vælter markedet med prisfald til følge. Det er derfor vigtigt, at man "klapper hesten" og tager sin konsulent og sin aftager af afgrøderne med på råd, og laver kontrakter på det, man forventer at dyrke. Det skal selvfølgelig ikke forhindre en i at optimere i forhold til de forventede prisforhold, i den udstrækning markedet og aftagerne vurderer, at det kan holde.

Ud over prisforventninger spiller andre faktorer en rolle, når beslutningen om afgrødevalg skal tages:

- Hvilke afgrøder indgår i min eventuelle foderplan og med hvilke mængder?
- Hvad er mit forventede udbytte og dækningsbidrag på de mulige afgrøder?
- Har jeg kompetencerne til at dyrke nye og umiddelbart lovende afgrøder?
- Er der plads til at tage en risiko med afgrødevalget, eller vil jeg af "lyst og/eller nød" holde mig til det mest sikre valg?
- Hvor sikker er jeg på, at mine forventninger holder?

Forventninger til priser og udbytter

De seneste mange år har vist, at priserne på de største afgrøder indenfor korn og frø i vid udstrækning følges ad. Lægges prisforventningerne fra FarmtalOnline for 2014 og 2015 ind i forlængelse af de realiserede priser fra 2005 til og med 2013, ser priskurverne ud som i figur 1.

Figur 1. Prisudviklingen på frø og korn. Kilde: Brancheudvalget for Frø og FarmtalOnline. (A=acotopris frø 2013. P=prognosepris korn og frø 2014 og 2015).

Priserne på vinterhvede og vårbyg er i efteråret 2013 nået ned på det niveau, der forventes for 2014 og 2015. Frøpriserne er også i 2013 faldet i forhold til 2011 og 2012, og det niveau forventes kun i mindre grad at blive justeret yderligere ned. Om den forventede mindre nedjustering holder vil afhænge af, hvor stor indflydelse den store høst i 2013 vil påvirke priserne med i 2014. Indtil videre følges prisforventningerne for korn og frø pænt ad på et jævnt niveau uden de store udsving.

Vil man have en rimelig sikkerhed for at kunne afsætte afgrøder generelt, bør man tegne kontrakter på mængden og eventuelt supplere med kontrakter på priserne. Vælger man at dyrke frø, skal man reservere den forventede produktion hos et frøselskab, der så aftager mængden til en forventet pris. Den forventede pris vil i stor udstrækning følge prisudviklingen på kornprodukter, og frøselskabet afbalancerer markedet i forhold til lager, udbud og efterspørgsel.

Den enkelte landmand vil være bekendt med de historiske udbyttene og kan eventuelt søge vejledning i at vurdere udbytterne i nye afgrøder.

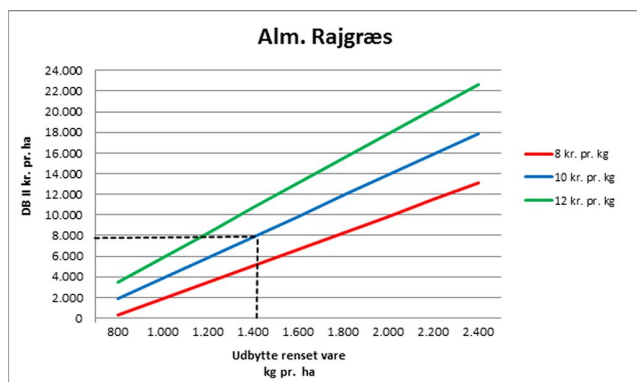
Kender man udbytter og priser, og kobler man dette til variable og faste omkostninger pr. afgrøde, har man et grundlag til at kunne vurdere, hvilke afgrøder der skal dyrkes det kommende år. Husk, beslutningen bør afspejle eventuelle foderbehov og risikovillighed.

Vinterhvede eller alm. rajgræs?

I figur 2 ses dækningsbidrag efter arbejde og maskiner (DBII) for alm. rajgræs ved forskellige udbytter og priser på alm. rajgræs. Eksempelvis vil et udbytte på 1.400 kg pr. ha give et DB II på ca. 7.900 kr. pr. ha ved en salgspris på 10 kr. pr. kg.

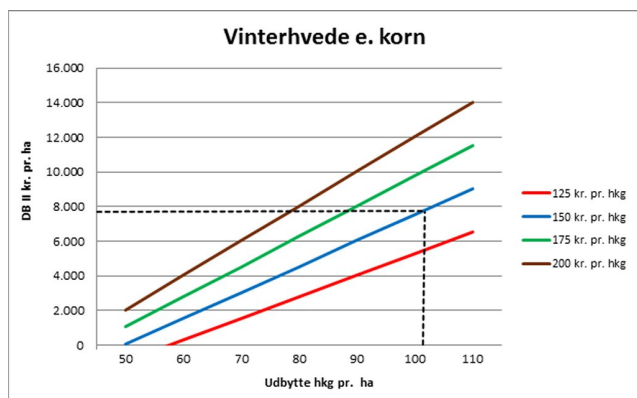
Promilleafgiftsfonden for landbrug

Figur 2. Dækningsbidrag efter arbejds- og maskinomkostninger fra rensset alm. rajgræs ved varierende udbytter og salgspriser.

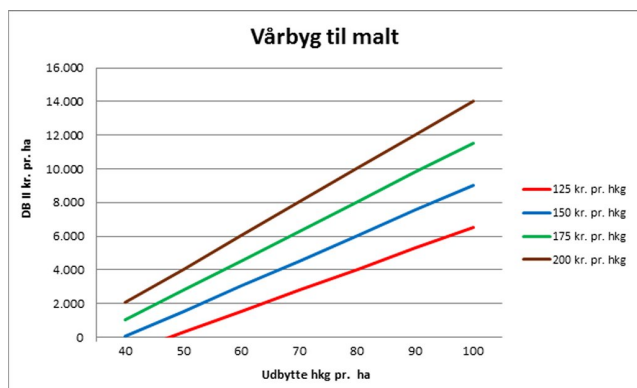
Overvejer du at skifte til alm. rajgræs i stedet for vinterhvede, må du på samme måde vurdere udbytteneiveauet for vinterhvede ved forskellige udbytter og salgspriser. Figur 3 giver et overblik over disse udbytteneiveauer.

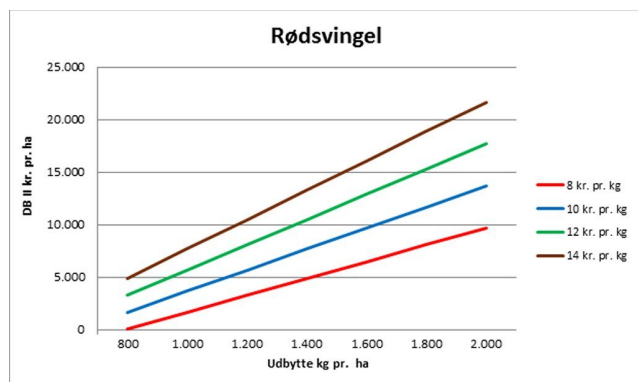
Figur 3. Dækningsbidrag efter arbejds- og maskinomkostninger fra vinterhvede ved varierende udbytter og salgspriser.

Hvis du tror på omtalte DB II i alm. rajgræs på 7.900 kr. pr. ha, skal du eksempelvis ved en pris på 150 kr. pr. hkg opnå et udbytte på den gode side af 100 hkg pr. ha for med vinterhvede at kunne matche alm. rajgræs. Tror du mere på en pris på 125 kr. pr. hkg, bliver det svært at nå det forventede DB II fra alm. rajgræs.

Tages der udgangspunkt i prognosepriserne for 2015 på 120 kr. pr. hkg for vinterhvede og 850 kr. pr. hkg for alm. rajgræs, giver det et DB II på henholdsvis 3.500 kr. pr. ha i vinterhvede og 5.960 kr. pr. ha i alm. rajgræs, på en JB 5-6 ved 88 hkg udbytte i vinterhvede og 14 hkg for alm. rajgræs.

Figur 4. Dækningsbidrag efter arbejds- og maskinomkostninger fra vårbyg til malt ved varierende udbytter og salgspriser.

Figur 5. Dækningsbidrag efter arbejds- og maskinomkostninger fra rødsvingel ved varierende udbytter og salgspriser.

Ved den samlede vurdering af hvilke afgrøder der skal dyrkes efter den kommende høst, spiller forventningerne til salgspriserne og udbytterne en afgørende rolle. Herunder indgår selvfølgelig jordbundsforholdene, ligesom maskinparken skal vurderes, hvis det påtænkes at skifte til andre afgrøder, hvor der stilles andre krav til udstyret.

Holder forventningerne?

Det er vigtigt at understrege, at de viste sammenhænge mellem udbytter, salgspriser og DB II baserer sig på de prognoser og budgetkalkuler, der er tilgængelige på FarmtalOnline. Det vil naturligvis være op til den enkelte landmand at vurdere udbytterne og dyrkningsstabiliteten indenfor de enkelte afgrøder på den enkelte bedrift; her er erfaringerne fra tidligere år værdifulde.

Derudover kan det anbefales, at du taler med din konsulent, hvis du bevæger dig ud i nye afgrøder, eller konsultere din nabo, hvis han allerede har erfaringen for eksempelvis frøafgrøder.

Muligheder og udfordringer

De senere år har tydeligt vist, at der er mulighed for en ekstraordinær stor indtjening ved frøavl, men ofte er det et spørgsmål om at ramme det rette tidspunkt i forhold til udbud og efterspørgsel. Forud for de gode år med høje priser i 2011 og 2012 var der faldende produktion af frø. Herefter steg priserne og efterfølgende produktionen, der i 2013 har nået et meget højt niveau for især alm. rajgræs. Reaktionen på priserne er allerede kommet, og det må ikke forventes, at der kan opnås priser i 2014 og 2015, som vi så i 2011 og 2012.

Der eksisterer derfor en række spørgsmål, som skal besvares inden man kaster sig ud i en ny produktion som eksempelvis frøavl. Kontakt din uvildige rådgiver for afklaring af:

- Forventeligt udbytte og dyrkningsstabilitet på den aktuelle jordbund
- Bedst mulig tilpasning til sædskiftet og bedriftens langsigtede strategi
- Bedriftens ukrudtstryk, primært græsukrudt
- Udnyttelse af maskinkapacitet ved nogle arter, særlig mejetærskerkapacitet
- Afsætning af husdyrgødning
- Er der passende lager/tørningsfaciliteter, med mulighed for øjeblikkelig tørring og beluftning? Husk, at frøfirmaet sætter termin for afhentning af frøet.
- Driftsledelse - er jeg dygtig nok til at klare mig godt som frøavler?

Som tidligere nævnt er det også afgørende, at du vurderer risikoelementet i en eventuel for dig ny og uprøvet afgrøde, og at du afdækker risikoen så godt som muligt med kontrakter på produceret mængde og så vidt muligt også pris.